

УДК 378(045)

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)-817-828](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-817-828)

Синявська Лариса Іванівна доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси,,: (067) 885-29-45, <https://orcid.org/0000-0001-5575-5775>

Сіпко Людмила Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, тел.: (067) 769-05-57, <https://orcid.org/0000-0003-3884-3217>

РОЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У сучасних умовах модернізації системи вищої освіти України, що орієнтується на європейські стандарти якості, особливої актуальності набуває проблема професійної підготовки педагогічних кадрів нового покоління. Однією з ключових складових цього процесу є виробнича викладацька практика, що забезпечує майбутнім викладачам можливість перевірки й удосконалення здобутих теоретичних знань на практиці, формування власного педагогічного стилю та професійного мислення.

Обґрунтовано, що виробнича викладацька практика виконує низку важливих функцій, а саме: формувальну, адаптаційну, навчальну, дослідницьку, діагностичну, виховну, мотиваційну та інтегративну. Визначено мету, завдання, зміст виробничої викладацької практики. Здійснено аналіз організації процесу проходження практики. Визначено роль виробничої викладацької практики у формуванні професійної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти.

Особливу увагу приділено формуванню готовності майбутніх викладачів до педагогічної взаємодії зі здобувачами освіти та академічною спільнотою, розвитку навичок професійної комунікації, рефлексії, самоаналізу і самоконтролю. Зазначено, що саме в умовах практики магістрант може усвідомити власну мотивацію до викладацької діяльності, співвіднести індивідуальні особистісні риси з вимогами до професії, визначити зони професійного зростання та самовдосконалення. Наголошено на доцільності впровадження новітніх форм супроводу практики (менторство, тьюторинг, фасилітація), що сприяє зростанню якості фахової підготовки. Виробничу викладацьку практику розглянуто не лише як етап підготовки до професійної діяльності, а як важливий інструмент формування фахової ідентичності, що значною мірою визначає ефективність і результативність майбутньої педагогічної кар'єри.

Ключові слова: виробнича викладацька практика, професійна підготовка, майбутній викладач, заклад вищої освіти, педагогічна діяльність, функції практики, професійна ідентичність, педагогічна компетентність.

Syniavska Larysa Ivanivna Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor of the Department of Ukrainian History, The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, tel.: (067)885-29-45, <https://orcid.org/0000-0001-5575-5775>

Sipko Liudmyla Oleksandrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor Department of Pedagogy and Psychology, The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, tel.: (067) 769-05-57, <https://orcid.org/0000-0003-3884-3217>

THE ROLE OF PRODUCTIVE TEACHING PRACTICE IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. In the current context of modernization of Ukraine's higher education system, which is oriented toward European quality standards, the issue of professional training for a new generation of teaching staff is becoming particularly relevant. One of the key components of this process is teaching practice, which provides future teachers with the opportunity to test and improve their theoretical knowledge in practice, develop their own teaching style and professional thinking.

It is substantiated that teaching practice performs a number of important functions, namely: formative, adaptive, educational, research, diagnostic, educational, motivational, and integrative. The purpose, objectives, and content of teaching practice are defined. An analysis of the organization of the practice process is carried out. The role of industrial teaching practice in the formation of professional competence of future teachers of higher education institutions has been determined.

Particular attention is paid to preparing future teachers for pedagogical interaction with students and the academic community, developing professional communication skills, reflection, self-analysis, and self-control. It is noted that it is precisely in the context of practical training that master's students can realize their own motivation for teaching, correlate their individual personality traits with the requirements of the profession, and identify areas for professional growth and self-improvement. The expediency of introducing new forms of practice support (mentoring, tutoring, facilitation) is emphasized, which contributes to the improvement of the quality of professional training. Teaching practice is considered not only as a stage of preparation for professional activity, but also as an important tool for the formation of professional identity, which largely determines the effectiveness and efficiency of a future teaching career.

Keywords: teaching practice, professional training, future teacher, higher education institution, pedagogical activity, functions of practice, professional identity, pedagogical competence.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти України зорієнтована на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно реалізувати свої професійні функції в умовах динамічного розвитку освітнього середовища. Особливої уваги потребує проблема формування професійної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти, ключовим елементом якої є виробнича викладацька практика. Адже практична діяльність дозволяє магістрантам інтегрувати теоретичні знання з реальним педагогічним досвідом, формує готовність до викладацької діяльності, сприяє розвитку професійно важливих якостей [1; 2].

Виробнича викладацька практика є невід'ємною частиною професійної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти, що забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичною діяльністю. Її актуальність зумовлена необхідністю не лише формування в магістрантів сукупності професійних знань, умінь і навичок, а й створення умов для реального професійного самоствердження в педагогічній діяльності.

На думку сучасних дослідників Н. Ничкало, С. Сисоєвої, Т. Семенової, важливим аспектом виробничої практики є її здатність забезпечувати цілісне засвоєння навчального матеріалу в умовах, наближених до реального освітнього процесу. Саме під час практики магістранти мають змогу застосувати різні форми організації навчання – лекції, семінари, практичні заняття – в умовах реальної аудиторної роботи, що сприяє розвитку професійної майстерності, педагогічного такту, комунікативних навичок, відповідальності за результати навчання [1; 3; 4].

Виробнича викладацька практика забезпечує зв'язок між теоретичним навчанням і практичною педагогічною діяльністю, дозволяє реалізувати компетентнісний підхід у підготовці майбутніх викладачів, що визначено одним із ключових завдань сучасної вищої освіти (Сидоренко, 2019). Завдяки цьому майбутні фахівці вчаться будувати освітній процес з урахуванням індивідуальних потреб магістрантів, застосовувати сучасні технології навчання, інтерактивні методи, упроваджувати новітні засоби педагогічної діяльності [2].

Окрім того, практика виступає важливим етапом розвитку рефлексивної культури майбутніх викладачів закладів вищої освіти. Вона стимулює здатність до самоаналізу результатів педагогічної діяльності, оцінювання власних сильних і слабких сторін, сприяє формуванню установки на безперервне професійне зростання та самоосвіту [5].

Таким чином, виробнича викладацька практика є важливою не лише з погляду професійного становлення особистості майбутнього викладача, але й необхідною умовою підготовки конкурентоздатного фахівця, готового до

ефективної професійної діяльності в умовах сучасного освітнього середовища вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки викладачів вищої школи знайшли відображення у працях таких дослідників, як Н. Ничкало, О. Пехота, В. Сидоренко. Вивчення особливостей педагогічної практики представлено у працях Н. Примакової, Т. Семенової, С. Сисоевої, які підкреслюють її значення у становленні професійної ідентичності майбутніх викладачів закладів вищої освіти. Дослідники наголошують, що педагогічна практика є інтегративним компонентом фахової підготовки, оскільки забезпечує формування професійно значущих якостей і практичних навичок. Водночас, недостатньо дослідженими залишаються питання організації та ефективності саме виробничої викладацької практики як складника цілісного процесу професійної підготовки.

Мета статті – визначити роль виробничої викладацької практики у формуванні професійної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти і обґрунтувати її значення в системі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Виробнича викладацька практика виступає важливим етапом професійного становлення майбутнього викладача. Вона дає змогу здобувачам вищої освіти закріпити і поглибити набуті теоретичні знання, набуті досвід розроблення і проведення навчальних занять, сформувані вміння планувати освітній процес, аналізувати результати освітньої діяльності.

Виробнича викладацька практика сприяє розвитку ключових компетентностей майбутнього викладача закладу вищої освіти: дидактичної, методичної, комунікативної, організаційної. У ході її організації майбутні викладачі усвідомлюють особливості професійної ролі, розвивають педагогічну майстерність, учаться ефективно комунікувати зі студентами, застосовують сучасні методи і технології навчання. Значна увага під час виробничої викладацької практики приділяється також самоаналізу педагогічної діяльності, що сприяє формуванню рефлексивної культури майбутнього фахівця [5].

Ефективність виробничої викладацької практики залежить від цілеспрямованої організації її проходження, наявності кваліфікованого наставника, належного методичного забезпечення і систематичного аналізу досягнутих результатів. Як слушно зазначає С. Сисоева, практика повинна бути інтегрована в освітній процес і сприяти формуванню мотивації до безперервного професійного розвитку. Успішне проходження виробничої викладацької практики також формує в магістрантів установку на самостійне професійне вдосконалення і підвищення педагогічної кваліфікації [4].

Основою організації виробничої викладацької практики є особистісно-діяльнісний підхід до процесу професійного становлення майбутнього викладача закладу вищої освіти. Цей підхід орієнтує практичну підготовку на активне залучення магістрантів до різноманітних видів педагогічної діяльності, що передбачає не лише засвоєння знань, а й вироблення професійно значущих умінь

і навичок. Практична діяльність майбутніх викладачів набуває особливого значення, коли вона організована відповідно до чітко визначених цілей, завдань і очікуваних результатів. Саме тоді активна позиція магістранта-практиканта сприяє розвитку його професійно важливих якостей: самостійності, відповідальності, педагогічної ініціативи, критичності мислення, здатності до саморефлексії.

Виробнича викладацька практика розглядається як форма професійного навчання, що базується на здобутих фахових знаннях і водночас сприяє їх поглибленню та практичному застосуванню. Вона дає змогу осягнути закономірності й принципи педагогічної діяльності, засвоїти основні способи її організації, набути навичок організації освітнього процесу, міжособистісної взаємодії в освітньому середовищі. Важливо, що виробнича викладацька практика не обмежується лише формуванням окремих умінь, а сприяє становленню цілісної педагогічної особистості майбутнього фахівця.

У процесі проходження виробничої викладацької практики відбувається не лише професійне зростання, а й особистісне перетворення магістранта. Він здобуває досвід самостійного прийняття педагогічних рішень, формує професійну відповідальність, учиться будувати партнерські взаємини зі студентами і викладачами. Водночас змінюється його внутрішній світ, професійні переконання, моделі поведінки. Саме на цьому етапі закладаються основи індивідуального стилю педагогічної діяльності, що ґрунтується на усвідомленні особистої ролі в освітньому процесі, педагогічній рефлексії та прагненні до самовдосконалення.

Виробнича викладацька практика є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти. Вона виконує низку важливих функцій, що забезпечують як практичне закріплення знань, так і формування професійної ідентичності здобувача вищої освіти. У структурі педагогічної освіти виробнича викладацька практика не лише інтегрує теоретичні й методичні засади навчання, а й створює умови для поступового входження магістранта у професійну діяльність.

Однією з провідних є **формувальна функція**, що полягає в розвитку фахових компетентностей, зокрема, методичних, комунікативних, аналітичних і дидактичних. Магістрант учиться планувати освітній процес, добирати адекватні форми і методи навчання, адаптувати навчальний матеріал до потреб студентської аудиторії, здійснювати контроль і оцінювання результатів навчання, що формує його готовність до самостійної педагогічної діяльності.

Діагностична функція виробничої викладацької практики спрямована на виявлення реального рівня фахової підготовки здобувача вищої освіти, його сильних і слабких сторін, уміння застосовувати теоретичні знання на практиці, що дає змогу як магістранту, так і керівнику практики здійснити об'єктивне оцінювання професійного становлення. Ця функція тісно пов'язана з процесом професійної рефлексії, що є важливим етапом самопізнання й усвідомлення студентом власного педагогічного потенціалу.

Адаптаційна функція полягає в ознайомленні магістрантів із різними типами закладів освіти, з організацією роботи в них, вивченні та пристосовуванні до освітнього середовища конкретного закладу освіти, особливостей його роботи, адаптації до умов і ритму педагогічної праці, до комунікації зі здобувачами освіти, пізнанні труднощів і можливостей самореалізації в педагогічній діяльності.

Навчальна функція передбачає перевірку на практиці та вдосконалення знань, здобутих під час теоретичної підготовки. Вона спрямована на формування базових педагогічних умінь і навичок, розвиток педагогічної свідомості та засвоєння ключових професійних цінностей.

Виховна функція полягає в формуванні у студентів потреби в самовихованні та самоосвіті, усвідомленні значущості професійно важливих якостей педагога та їхньому розвитку. У межах цієї функції відбувається становлення інтересу до здобувачів освіти, розуміння їхніх потреб і труднощів, прагнення підтримати їхній особистісний розвиток і самореалізацію. Також формується почуття обов'язку, відповідальності, терпимості, витримки та емпатії.

Дослідницька функція забезпечує розвиток умінь і навичок науково-дослідницької діяльності, сприяє формуванню здатності до пошуку, аналізу і критичного осмислення наукової інформації. Вона передбачає опанування методів дослідження та сучасних інформаційних технологій, а також здатність застосовувати наявні знання для вирішення конкретних педагогічних завдань і вдосконалення освітньої практики.

Мотиваційна функція реалізується через включення магістранта в реальне педагогічне середовище, що сприяє формуванню стійкого інтересу до викладацької діяльності, підвищенню мотивації до професійного самовдосконалення, розвитку внутрішньої потреби в самореалізації у сфері вищої освіти.

Інтегративна функція забезпечує узгодження та гармонізацію знань із різних галузей – педагогіки, психології, фахових дисциплін, методики викладання – у єдину систему професійних умінь. У ході виробничої викладацької практики відбувається синтез теоретичного і практичного досвіду, що є запорукою ефективного входження магістранта у професійну діяльність.

Корекційна функція дозволяє скоригувати зміст індивідуальної траєкторії професійного розвитку магістранта на основі аналізу успішності виконання практичних завдань, труднощів, що виникають у педагогічній діяльності, а також отриманого зворотного зв'язку від студентів, викладачів і керівників практики.

Отже, виробнича викладацька практика виконує комплексну роль у підготовці майбутніх викладачів вищої школи. Вона не лише сприяє набуттю необхідних фахових умінь і навичок, а й формує педагогічну позицію, розвиває здатність до рефлексії, творчого мислення та професійної самореалізації. Ефективне функціонування цієї складової педагогічної підготовки є запорукою формування компетентного, відповідального і мотивованого викладача сучасного закладу вищої освіти.

Організація виробничої викладацької практики на другому (магістерському) рівні вищої освіти має низку специфічних характеристик, що зумовлені метою підготовки висококваліфікованого фахівця, здатного до викладацької та науково-дослідницької діяльності у сфері вищої освіти. Центральним завданням є поступова адаптація магістрантів до професійної педагогічної діяльності у закладах вищої освіти. У процесі проходження практики відбувається не лише їхнє ознайомлення з особливостями функціонування освітнього середовища, але й активне включення в реальні педагогічні процеси.

Ключовими аспектами виробничої викладацької практики є формування в майбутніх викладачів здатності до самостійної педагогічної діяльності, оволодіння сучасними методами, формами і технологіями викладання, а також набуття досвіду професійної комунікації в академічному середовищі. Важливою складовою є опрацювання магістрантами прикладних алгоритмів розв'язання конкретних завдань, які виникають у ході викладацької роботи, що сприяє підвищенню їхньої професійної мобільності та готовності до прийняття ефективних рішень в умовах освітніх змін [6].

Особливу увагу приділяють розвитку дослідницьких умінь, зокрема, планування, організації та реалізації наукових досліджень з актуальних проблем педагогіки і методики викладання. Магістранти долучаються до розроблення й упровадження новітніх форм і методів навчання, аналізу педагогічних ситуацій, оцінювання ефективності освітнього процесу, що дозволяє інтегрувати наукову складову в практичну діяльність.

Практика на цьому етапі є не лише формою професійного становлення, але й важливою умовою формування педагогічної рефлексії, критичного мислення та здатності до безперервного самовдосконалення. Її науково-дослідницьке спрямування забезпечує синтез теоретичних знань із практичним досвідом, що виявляється в пошуку ефективних підходів до вдосконалення власної педагогічної діяльності. Ознайомлення з новітніми досягненнями психолого-педагогічної науки, сучасними освітніми технологіями, методами викладання фахових дисциплін, а також активне залучення до науково-пошукової роботи створюють підґрунтя для формування конкурентоспроможного, інноваційно мислячого фахівця в галузі освіти [7].

Виробнича викладацька практика в закладах вищої освіти виступає невід'ємним і важливим компонентом навчально-виховного процесу, що забезпечує цілісність професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі освітніх, педагогічних наук. Вона створює можливості для безпосереднього поєднання теоретичних знань, здобутих у процесі аудиторного навчання, з практичним досвідом педагогічної діяльності, що реалізується в умовах реального освітнього середовища. Такий інтегрований підхід дозволяє магістрантам не лише глибше усвідомити сутність професійних знань, а й активно формувати необхідні практичні вміння та професійні компетентності, які є базою для подальшого успішного здійснення педагогічної діяльності.

Крім того, виробнича викладацька практика сприяє розвитку самостійності, відповідальності, комунікативних і організаторських здібностей здобувачів, а також формуванню індивідуального стилю педагогічної взаємодії.

Місцем організації практичної підготовки можна обирати структурні підрозділи закладу вищої освіти, а також інші заклади вищої освіти, які повинні відповідати стандартам і вимогам освітньо-професійної програми. Вибір місця проходження виробничої викладацької практики ґрунтується на спроможності забезпечити магістрантам належні умови для реалізації завдань практики, спостереження та аналізу педагогічних процесів, а також набуття практичного досвіду відповідно до фаху.

Завдання виробничої викладацької практики в закладах вищої освіти для магістрантів охоплюють комплекс заходів, спрямованих на забезпечення цілісного поєднання теоретичної підготовки з практичною педагогічною діяльністю. Основна мета практики – сформувати всебічно підготовленого, професійно компетентного, мотивованого до викладацької роботи фахівця.

Серед ключових завдань виробничої викладацької практики можна виділити такі:

- **поглиблення та розширення теоретичних знань**, здобутих у процесі вивчення профільних і педагогічних дисциплін, а також установа чітких міждисциплінарних зв'язків між теорією та педагогічною практикою в реальних умовах освітнього середовища;

- **формування особистісних якостей**, що є необхідними для ефективної професійної діяльності викладача закладу вищої освіти, зокрема, відповідальності, самостійності, емпатії, гнучкості мислення, толерантності та педагогічної етики;

- **розвиток професійно значущих умінь і навичок**, зокрема, психолого-педагогічних, методичних і комунікативних компетентностей, що охоплюють вміння організовувати, діагностувати, аналізувати, проєктувати, адаптувати навчальні матеріали та ефективно взаємодіяти з аудиторією;

- **опанування основними формами освітньої діяльності в закладах вищої освіти**, як-от: лекції, семінарські, практичні та лабораторні заняття, із застосуванням сучасних освітніх технологій, інтерактивних методик, цифрових засобів навчання, що стимулюють пізнавальну активність здобувачів вищої освіти;

- **створення умов для особистісного і професійного самовираження**, формування індивідуального стилю педагогічної діяльності, розвиток здатності до саморефлексії, творчого самовираження і професійного самовдосконалення;

- **формування дослідницьких умінь і наукового підходу** до розв'язання професійних завдань, зокрема, під час підготовки і реалізації індивідуальних або колективних навчальних проєктів, виконання кваліфікаційних і науково-дослідницьких робіт;

– *розвиток сталого професійного інтересу до викладацької діяльності*, формування позитивної мотивації до педагогічної праці, виховання індивідуального творчого стилю, моральних норм педагогічної взаємодії, а також готовності до безперервного професійного розвитку, самоосвіти і самореалізації.

У результаті проходження виробничої викладацької практики в закладах вищої освіти здобувач вищої освіти має опанувати комплекс знань, умінь і навичок, що є необхідними для ефективного здійснення професійної викладацької діяльності у сфері професійної освіти. Зокрема, магістрант повинен: уміти планувати й організовувати освітньо-виховний процес, чітко визначати етапи педагогічної діяльності відповідно до поставлених освітніх цілей, формулювати очікувані результати навчання та здійснювати рефлексію власної педагогічної практики; аналізувати й узагальнювати професійний досвід викладачів вищої школи, критично оцінювати ефективність методологічних підходів, рефлексувати власну діяльність із метою її вдосконалення; виявляти і діагностувати проблеми в освітньому процесі, знаходити оптимальні шляхи їх подолання з урахуванням особливостей студентської аудиторії, специфіки навчального предмета і освітнього середовища. Також майбутній викладач закладу вищої освіти має коректно використовувати основні поняття та терміни, що пов'язані з профільними і педагогічними науками у процесі викладання, наукової діяльності та педагогічного спілкування, ефективно застосовувати різноманітні форми організації освітньо-виховної роботи, а саме: індивідуальні, групові та колективні з урахуванням принципів дидактики, психології навчання та потреб здобувачів вищої освіти; організовувати і реалізовувати навчальну, методичну, науково-дослідну і виховну роботу, здійснювати моніторинг освітніх досягнень студентів, аналізувати їх результати і надавати зворотний зв'язок.

Також є важливим уміння науково осмислювати результати власної педагогічної діяльності, узагальнювати отриманий досвід і на цій основі вдосконалювати зміст, форми, методи і засоби викладання навчальних дисциплін; використовувати сучасні педагогічні інновації та цифрові технології для підвищення ефективності освітнього процесу, стимулювання пізнавального інтересу здобувачів вищої освіти і формування ключових компетентностей.

Виробнича викладацька практика у закладах вищої освіти виконує важливу функцію у структурі професійної підготовки майбутніх викладачів, слугуючи дієвим механізмом формування професійної спрямованості, педагогічної рефлексії та творчого ставлення до освітньої діяльності. У процесі проходження виробничої викладацької практики магістранти мають змогу здійснити первинне оцінювання власної професійної готовності, а також осмислити правильність обраного фаху через призму безпосередньої взаємодії з освітнім середовищем.

Значущість виробничої викладацької практики полягає, зокрема, у тому, що вона дає можливість виявити рівень співвідношення особистісних якостей магістранта з вимогами професії викладача вищої школи. Виробнича викладацька практика сприяє формуванню усвідомлення важливості інтеграції

теоретичних знань і практичних умінь, забезпечує умови для розвитку педагогічного мислення, аналітичних здібностей, методичної гнучкості, а також сприяє становленню індивідуального стилю професійної діяльності.

Виробнича викладацька практика виступає важливим етапом професійного становлення магістрантів, забезпечуючи не лише перевірку рівня професійної підготовки, а й сприяючи глибшому розумінню специфіки сучасної освітньої діяльності, яка вимагає від викладача високого рівня теоретичної обґрунтованості, методичної культури і педагогічної рефлексії.

У процесі проходження виробничої викладацької практики в закладі вищої освіти магістрант-практикант має глибоко ознайомитися зі змістом і структурою освітньої програми зі спеціальності. Він повинен чітко розуміти логіку взаємозв'язку її основних складових – обов'язкових і вибіркових освітніх компонентів, їх педагогічне і методологічне призначення, а також роль у формуванні професійної компетентності здобувача освіти. Майбутній викладач має оволодіти основними формами організації освітнього процесу в закладах вищої освіти (лекції, семінари, лабораторні і практичні заняття тощо), сучасною методикою їх проведення з урахуванням принципів академічної доброчесності, інноваційності, міждисциплінарності та орієнтації на студентоцентризм. Також оволодіти навичками супроводу самостійної освітньої та наукової роботи здобувачів вищої освіти, орієнтуючись на розвиток їхнього критичного мислення, аналітичних і творчих здібностей.

Під час проходження виробничої викладацької практики майбутній педагог повинен навчитися ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання в умовах реального педагогічного процесу в закладах вищої освіти. Він має не лише засвоїти, а й уміти застосовувати у викладацькій діяльності терміни і поняття з профільних дисциплін, знання з основ педагогіки, психології, дидактики вищої школи, а також володіти методикою викладання. У ході виробничої викладацької практики здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти засвоює форми і методи організації контролю знань, формувального і підсумкового оцінювання програмних результатів навчання; розвиває вміння керувати самостійною роботою студентів, здійснювати її методичне супроводження, а також залучати студентів до науково-дослідницької діяльності; формує навички ефективної педагогічної комунікації, як з учасниками освітнього процесу, так і з викладацьким колективом; дотримується принципів професійної етики, академічної доброчесності, демонструє толерантність, відповідальність, педагогічний такт.

Таким чином, виробнича викладацька практика не лише поглиблює знання й професійні компетентності майбутнього викладача закладів вищої освіти, а й сприяє становленню його як педагога, готового до свідомого і відповідального виконання своїх професійних обов'язків у системі вищої освіти. Виробнича викладацька практика має забезпечити інтеграцію теоретичних знань і практичних умінь, сприяти усвідомленню майбутньої професійної ролі викладача

закладу вищої освіти, формуванню готовності до викладацької, методичної та наукової діяльності у сфері вищої освіти.

Висновки. Виробнича викладацька практика є важливою складовою професійної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти, сприяє набуттю практичних навичок, розвитку педагогічної компетентності, формуванню професійної рефлексії. Вона забезпечує інтеграцію теоретичної і практичної підготовки, сприяє розвитку критичного мислення, здатності до само-рефлексії та професійного самовдосконалення.

Перспективними напрямками подальших досліджень є розроблення моделей організації виробничої викладацької практики, методичного забезпечення її проходження та оцінювання ефективності впливу практики на формування професійної компетентності.

Література:

1. Ничкало Н. Г. Професійна підготовка викладачів : сучасні підходи. *Педагогіка і психологія*. 2020. № 3. С. 10–17.
2. Сидоренко В. Підготовка майбутніх викладачів до професійної діяльності в умовах змін. *Вища освіта України*. 2019. № 4. С. 22–28.
3. Семенова Т. Виробнича практика у професійному становленні майбутніх викладачів. *Педагогічний альманах*. 2021. № 2. С. 35–41.
4. Сисоєва С. О. Педагогічна практика в системі підготовки педагогічних кадрів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Вип. 7. С. 102–108.
5. Примакова Н. Педагогічна майстерність та професійне зростання викладача. *Освітній дискурс*. 2022. № 1. С. 50–56.
6. Вовк М. П., Соломаха С. О., Грищенко Ю. В. Сучасні виклики в практичній підготовці майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти. *Освітня аналітика України*. 2022. № 1 (17). С. 40–53.
7. Вовк М. П., Грищенко Ю. В., Соломаха С. О., Філіпчук Н. О. Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти : аналітичні матеріали. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731924/> (дата звернення: 28.07.2025)

References:

1. Nychkalo, N. G. (2020). Profesiina pidhotovka vykladachiv: suchasni pidkhody [Professional training of teachers: modern approaches]. *Pedahohika i psykholohiia – Pedagogy and psychology*, 3, 10–17 [in Ukrainian].
2. Sydorenko, V. (2019). Pidhotovka maibutnikh vykladachiv do profesiinoy diialnosti v umovakh zmin [Training future teachers for professional activity in conditions of change]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education in Ukraine*, 4, 22–28 [in Ukrainian].
3. Semenova, T. (2021). Vyrobnycha praktyka u profesiinomu stanovlenni maibutnikh vykladachiv [Industrial practice in the professional development of future teachers]. *Pedahohichnyi almanakh – Pedagogical almanac*, 2, 35–41 [in Ukrainian].
4. Sysoieva, S. O. (2018). Pedahohichna praktyka v systemi pidhotovky pedahohichnykh kadriv [Pedagogical practice in the system of training pedagogical personnel]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov*, Issue 7, 102–108 [in Ukrainian].
5. Primakova, N. (2022). Pedahohichna maisternist ta profesiine zrostantia vykladacha [Pedagogical skills and professional growth of teachers]. *Osvitnii dyskurs – Educational discourse*, 1, 50–56 [in Ukrainian].

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 8(54) 2025

7. Vovk, M. P., Solomakha, S. O., & Gryshchenko, Y. V. (2022). Suchasni vyklyky v praktychnii pidhotovtsi maibutnikh pedahohiv u zakladakh vyshchoi pedahohichnoi osvity [Current challenges in the practical training of future teachers in higher education institutions]. *Osvitnia analityka Ukrainy – Educational Analytics of Ukraine*, 1 (17), 40–53 [in Ukrainian].

8. Vovk, M. P., Gryshchenko, Yu. V., Solomakha, S. O., & Filipchuk, N. O. (2022). Teoretychni i metodychni zasady orhanizatsii praktyky u zakladakh vyshchoi pedahohichnoi osvity : analitychni materialy [Theoretical and methodological foundations of organizing practical training in higher pedagogical education institutions: analytical materials]. Kyiv: Ivan Ziazun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731924/> [in Ukrainian].